

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اسلام دربارہ فقر و پروت چہ می گوید؟

جواد ایروانی

(استادیار دانشگاه علوم اسلامی رضوی)

سرشناسه.....: آبروئی جواد، ۱۳۵۵-
 عنوان و نام پدیدآور.....: اسلام درباره فقر و ثروت چه می گوید؟/ جواد یروانی
 مشخصات نشر.....: مشهد: دانشگاه علوم اسلامی رضوی، ۱۳۹۲
 مشخصات ظاهری.....: ۷۲ ص.
 فروست.....: سلسله مباحث اقتصاد در سبک زندگی اسلامی-۳-
 شابک.....: ۹۷۸ ۶۰۰ ۷۰۴۴ ۰۵ ۶
 وضعیت فهرست نویسی.....: فبیا
 یادداشت.....: کتابخانه
 موضوع.....: ثروت -- جنبه های مذهبی -- اسلام
 موضوع.....: فقر -- جنبه های مذهبی -- اسلام
 موضوع.....: اسلام و اقتصاد -- جنبه های فقهی
 موضوع.....: دار شدن غیر عادلانه افقه
 شناسه افزوده.....: دانشگاه علوم اسلامی رضوی
 جلدی.....: ۱۳۹۲ ۵ الف ۶ الف ۲/۲ RP۲۲۳۰
 ردیف.....: ۳۹۷/۴۸۳۳
 شماره کتابخانه.....: ۳۴۱۹۷۸۶

اسلام درباره فقر و ثروت چه می گوید؟

نویسنده: حجة الاسلام دکتر جواد یروانی (استادیار دانشگاه علوم اسلامی رضوی)

ویراستار: هادی بزدی فانی

طراح جلد: حمیدرضا...

چاپ اول: اسفند ۱۳۹۲

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۵۰۰۰ ریال

مدیر اجرایی پژوهش و ناظر چاپ: علی اصغر یار

حروفچینی و صفحه آرایی: واحد نشر دانشگاه علوم اسلامی رضوی

چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و نشرات استان قدس رضوی

مرکز توزیع

مشهد مقدس: حرم مطهر، انتشارات دانشگاه علوم اسلامی رضوی

صندوق پستی: ۹۱۷۲۵-۹۱۷۲۵ تلفن و دورنگار: ۰۵۱۱-۲۲۳۶۸۱۷

www.razavi.ac.ir

حق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

۵	سخن ناشر
۷	پیشگفتار
۸	مقابله با تکاثر، فقر و آثار
۹	گفتار اول: تحکیم ارزش‌های اصلی
۱۳	گفتار دوم: درهم شکستن ارزش‌های تکاثری
۱۳	الف. حذف ثروت از معیارهای ارزشی
۱۴	ب. تبیین جایگاه متکاثران
۱۴	یک. شرار اُفت
۱۵	دو. سرچشمه‌های ظلم اقتصادی
۱۶	سه. مردگان حقیقی
۱۸	ج. تأکید بر همنشینی با محرومان و دوری از متکاثران
۱۹	گفتار سوم: تبیین وظایف اغنیا و فقیران
۲۳	الف. وظایف اغنیا
۲۴	یک. اخلاقی توانگری
۲۶	اول. ویژگی‌های انسان اقتصادی مطرود
۳۰	دوم. ویژگی‌های انسان اقتصادی مطلوب
۳۴	دو. رسیدگی به محرومان

اول. آداب و شرایط انفاق ارزشمند.....	۴۱
۱. ایمان.....	۴۱
۲. انگیزه سالم.....	۴۴
۳. انفاق از اموال با ارزش.....	۴۵
۴. انفاق از اموال حلال.....	۴۶
۵. رعایت اولویت ها.....	۴۶
۶. برخورد مناسب با مستمندان.....	۴۷
۷. رعایت میانه روی.....	۴۸
۸. انفاق از اموال مورد علاقه.....	۵۰
۹. انفاق نهانی و آشکار؛ امتیازها و آسیب ها.....	۵۲
۱۰. آسیب شناسی انفاق.....	۵۳
۱. آزار.....	۵۳
۲. آزار.....	۵۴
۳. آزار.....	۵۶
۴. آزار.....	۵۶
۵. اکراه.....	۵۷
سه. مهلت دادن به بدهکار.....	۵۷
اول. وجوب ادای دین.....	۵۸
دوم. اجبار بر ادای دین.....	۵۸
سوم. لزوم مهلت دادن و عدم جواز حبس در صورت اعسار.....	
مدیون.....	۶۱
ب. وظایف فقیران.....	۶۴
یک. کار و تلاش.....	۶۴
دو. وجوب تکسب بر بدهکار.....	۶۴
دو. اخلاق تنگدستی.....	۶۶
کتابنامه.....	۶۹

سخن ناشر

سبک زندگی، انتخابی از فرهنگ جامعه است که در صورت سازگاری با آموزه های وحیانی و خرد انسانی، سعادت مادی و معنوی فرد و اجتماع را ابراز می آورد. اسلام با تأکید بر این مهم، نقش مهمی را در کنش های زندگی بشری به نمایش می نهد و با ارائه راهکارهای گوناگون فرهنگی، اجتماعی و به خصوص اقتصادی که در آموزه های گران سبک فقهان شیعه نمود یافته است، چشم اندازهای روشنی را در پیشرفت زندگی ساز خود ترسیم می کند.

سبک زندگی در اقتصاد، بخش قابل توجهی را در بار بار به خود ویژه ساخته است که اصلاح و بازسازی رشد و برآورد نویدبخش رفاه عمومی مطلوب، عزت و سربلندی و استقامت کشور اسلامی و ارتقای سطح فرهنگ عمومی جامعه خواهد بود.

مرکز پژوهش دانشگاه علوم اسلامی رضوی با هدف پاسخگویی منطقی به شبهه های علمی و برآوردن نیازهای فکری

در حوزه‌های مختلف اسلامی، به نشر پژوهش‌های بایسته، اقدام نموده است. نوشتار حاضر که بخشی از سلسله مباحث «اقتصاد در سبک زندگی اسلامی» است، با این هدف برای استفاده عموم علاقه‌مندان منتشر گردیده است. امید که این اثر، پرسش‌های خوانندگان را درباره کارکرد اقتصاد در سبک زندگی اسلامی پاسخی شایان داده باشد. در پایان، از زحمات و تلاش‌های خالصانه تمامی بزرگوارانی که در نشر این سلسله مباحث کوشیده‌اند، تشکر و قدردانی می‌نمایم.

مرکز پژوهش

دانشگاه علوم اسلامی رضوی

www.ketab.ir

پیشگفتار

تقریباً (امروزه) ارزی افراطی) و فقر دو پدیده نامطلوب اقتصادی است که آثار زیان‌بار بی‌شماری در تکوین شخصیت، روان و اخلاق انسان و نیز در فرهنگ عمومی جامعه بر جای می‌نهد، و سقوط و تباهی مادی و معنوی فرد و جامعه و به ویژه تزلزل و تخریب بنیان‌های اجتماعی و فروپاشی معیارهای اخلاقی را باعث می‌گردد.

با وجود این، روشن است که در تئوری و پاره‌های اجتماعی به سختی می‌توان به نظریه‌ای دست یافت که به رفتار همه انسان‌ها منطبق باشد، از این رو، پاره‌ای از این تأثیر به‌ویژه در زمینه تکوین شخصیت، غالبی است و در عین حال، می‌توان با ارائه راهکارها و شیوه‌هایی، از بروز پاره‌ای از آن یا دست‌کم در شدت آن جلوگیری نمود.

آموزه‌های اسلامی با نگاهی واقع‌بینانه، از یک‌سو پیامدهای

ناگوار فقر و تکاثر را باز نموده‌اند و از دیگر سو، ضمن ارائه راه‌های مبارزه با این دو پدیده در قالب قوانین الزام‌آور و سیاست‌های تشویقی، به تبیین راهکارهایی برای به حداقل رسانیدن پیامدهای پادشده پرداخته‌اند که می‌توان آن‌ها را «اخلاق فقر و ثروت» نامید.

مقابله با تکاثر، فقر و آثار آن

قرآن کریم یکی از رسالت‌های اصلی پیامبران را دادگستری و از بین بردن ستمی می‌داند. این مهم در عرصه اقتصادی، بر مبارزه با فقر و تکاثر و تلاش برای رفع این دو پدیده از جامعه اسلامی تمرکز می‌یابد که ضرورت آن، با توجه به پیامدهای زیان‌بارش روشن است. در ادامه به بررسی مهم‌ترین رویه‌های مقابله فرهنگی با فقر و تکاثر و آثار آن می‌پردازیم.